
РОБОЧА ГРУПА З БЕЗПІДСТАВНОГО ЗАТРИМАННЯ

ВИКЛАД ФАКТІВ № 26

**ХАРКІВ
ХАРКІВСЬКА ПРАВОЗАХИСНА ГРУПА
2020**

Третє видання, стереотипне

Ця публікація здійснена
за фінансової підтримки Європейського Союзу.
За зміст публікації відповідає лише
Харківська правозахисна група, і його ні за яких обставин
не можна вважати таким, що відбиває позицію Європейського Союзу

This document has been produced
with the financial assistance of the European Union.
The contents of this document are the sole responsibility of
Kharkiv Human Rights Protection Group and can under no circumstances
be regarded as reflecting the position of the European Union

Робоча група з безпідставного затримання. Виклад фактів № 26 /
ГО «Харківська правозахисна група». — Харків, 2020. — 48 с.

Серія «Виклад фактів у галузі прав людини» видається Центром прав людини при Відділенні Організації Об'єднаних Націй у Женеві. Вона освітлює питання прав людини, які вивчаються або викликають особливий інтерес.

Публікації цієї серії розповсюджуються безкоштовно в усьому світі. Вони можуть перекладатися на інші мови, окрім офіційних мов Організації Об'єднаних Націй, за умови, що їх зміст не змінюється, що організація, яка передруковує їх, інформує про це Центр людини в Женеві і що цей Центр зазначається як джерело інформації.

*«Ніхто не може бути підданий свавільному арешту,
затримці чи вигнанню»*

Загальна декларація прав людини
(стаття 9)

ЗМІСТ

I. Вступ.....	5
II. Передісторія Робочої групи з безпідставних затримань	5
III. Склад Робочої групи та її мандат	6
IV. Критерії, прийняті Робочою групою, на визначення того, чи носить позбавлення волі безпідставний характер	7
А. Що таке «позбавлення волі»?	7
В. З якого моменту позбавлення волі стає безпідставним?	8
V. Процедури Робочої групи	10
А. Процедура розслідування індивідуальних випадків	10
В. Процедура «висновків»	12
С. Процедура «термінових заходів»	12
D. Місії на місяць	13
VI. Щорічна доповідь	13
VII. Співпраця з іншими органами Організації Об'єднаних Націй.....	14
А. Співпраця з іншими правозахисними механізмами.....	14
В. Співробітництво з неурядовими організаціями.....	15

Додатки

Додаток I. Статті Загальної декларації прав людини	17
Додаток II. Звід принципів захисту всіх осіб, що піддаються затримці чи ув'язненню в якій би то не було формі.....	24
Додаток III. Склад робочої групи	35
Додаток IV. Переглянуті методи роботи.....	36
Додаток V. Типовий запитальник	42
Додаток VI. Практична інформація	45

I. ВСТУП

З 1975 року Комісією ООН з прав людини був створений комплекс механізмів, покликаних зміцнити міжнародний захист прав людини при виникненні ситуацій, що можуть свідчити про існування постійної практики порушень прав людини. В основі цих процедур лежить резолюція 1235 (XLII) Комісії ООН з прав людини (вона складається зараз з 53 членів) від 6 червня 1967 року. Ці процедури можуть стосуватися країн зі схожою практикою порушень чи обмеження конкретних прав (таких, як свобода думок та їх вираження чи незалежність суддів і адвокатів) або особливо серйозних форм порушення прав людини (насилені зникнення, катування, насильство щодо жінок тощо).

За допомогою цих процедур проводиться аналіз «теми» чи «ситуації», передбачених відповідним мандатом. Відповідно до існуючої практики Голова Комісії призначає людину, що володіє особливими знаннями в галузі, що розглядається (так званого «Спеціального доповідача»), чи групу експертів («Робочу групу»), доручивши їм вивчити це питання і представити доповідь на наступній щорічній сесії Комісії. Мандат доповідачів з окремих країн складає один рік, а мандат тематичних доповідачів і робочих груп — три роки.

Спеціальні процедури необхідно відрізнити від так званих договірних органів, правовою базою яких є договір про права людини (конвенція чи пакт) і члени яких обираються на нарадах держав-учасниць.

II. ПЕРЕДІСТОРІЯ РОБОЧОЇ ГРУПИ З БЕЗПІДСТАВНИХ ЗАТРИМАНЬ

З практикою безпідставних затримань зустрічаються всі країни. Ця практика не знає кордонів, і щорічно безпідставних затримань зазнають тисячі людей:

- або лише через те, що вони здійснили одне зі своїх основних прав, гарантованих у міжнародних договорах, таке, як право на свободу думок і їхнього вираження, право на свободу асоціації, право залишати свою власну країну і повертатися до неї, проголошені в Загальній декларації прав людини;

- або через те, що, не маючи можливості скористатися основними гарантіями права на справедливий судовий розгляд, вони зазнали ув'язнення без ордеру на арешт і без пред'явлення обвинувачень суду чи незалежного судового органу, чи ж без одержання доступу до адвоката; іноді затриманих утримують без зв'язку з зовнішнім світом протягом декількох місяців чи років, а часом навіть довічно;
- або через те, що їх продовжують утримувати під вартою, хоча термін призначеного їм запобіжного заходу чи покарання вже минув;
- або, нарешті, через зростаючу і тривожну практику адміністративного затримання, особливо осіб, що шукають притулку.

Оскільки саме собою затримання не становить порушення прав людини, у міжнародному праві розпочинались спроби встановити межі, за яких затримання, будь то адміністративне чи судове, ставало б безпідставним.

Комісія Організації Об'єднаних Націй з прав людини розглядає питання про тривожне розширення подібної практики з 1985 року¹. У 1990 році вона просила Підкомісію з попередження дискримінації і захисту меншин провести докладне дослідження з даного питання і представити їй рекомендації, спрямовані на обмеження подібної практики.

Паралельно з цим стурбованість з приводу гарантій, що повинні бути надані всім особам, позбавленим волі, вилилася в прийняття Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй у грудні 1988 року Зводу принципів захисту всіх осіб, що зазнають затримання чи ув'язнення в будь-якій формі (див. додаток II).

У 1991 році в порядку здійснення рекомендацій, винесених у вищезгаданій доповіді Підкомісії², Комісія з прав людини створила Робочу групу з безпідставних затримань, що у такий спосіб поповнила коло існуючих процедур, розроблених з ініціативи Комісії з метою гарантувати захист права на життя і фізичну недоторканність, свободу віросповідання й інших прав.

III. СКЛАД РОБОЧОЇ ГРУПИ ТА ЇЇ МАНДАТ

Комісія з прав людини наділила Робочу групу наступним мандатом:

- а) розслідувати випадки безпідставного затримання чи інші випадки затримання, які не узгоджуються з відповідними міжнародними нор-

¹ Резолюції 1985/16, 1988/45, 1989/38 і 1990/107 Комісії з прав людини.

² Доповідь про практику адміністративного затримання, підготовлена одним з незалежних експертів Підкомісії паном Луї Жуане (Е/СМ.4/Sub. 2/1990/29 і Add.1), за підсумками якої Комісія з прав людини прийняла резолюцію 1991/42 від 5 березня 1991 року.

мами, викладеними в Загальній декларації прав людини чи в інших міжнародно-правових документах з цього питання, визнаних відповідними державами, якщо за таких справ не було прийнято остаточного рішення національними судами відповідно до внутрішнього законодавства;

- b) запитувати й одержувати інформацію від урядів і міжурядових і неурядових організацій, а також інформацію від зацікавлених осіб, їхніх родин чи їхніх представників;
- c) представляти Комісії всеосяжну доповідь на її щорічній сесії.

Робоча група з безпідставних затримань є єдиним позадоговірним механізмом, мандат якого прямо передбачає розгляд скарг окремих осіб. Це означає, що її дії ґрунтуються на праві окремих осіб в усьому світі звертатися з петиціями.

У відповідності зі своїм мандатом Група повинна враховувати необхідність обачного, об'єктивного і незалежного виконання своїх функцій. Виходячи з цього Група прийняла правило, відповідно до якого при розгляді справи, яка стосується країни, громадянином якої є один із членів Групи, цей член не приймає участі в обговореннях.

Робоча група складається з п'яти незалежних експертів, призначених після консультацій Головою Комісії з прав людини у світлі діючих в Організації Об'єднаних Націй принципів справедливого географічного розподілу (див. Додаток III).

Перша сесія Робочої групи відбулася у вересні 1991 року. Мандат Робочої групи відновлюється Комісією з прав людини через кожні три роки. На початку кожного трирічного терміну повноважень члени Робочої групи обирають свого Голову і його заступника.

Група, що обслуговується протягом року секретаріатом, проводить три сесії в рік, кожна з яких продовжується від п'яти до восьми робочих днів.

ІV. КРИТЕРІЇ, ПРИЙНЯТІ РОБОЧОЮ ГРУПОЮ, НА ВИЗНАЧЕННЯ ТОГО, ЧИ НОСИТЬ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ БЕЗПІДСТАВНИЙ ХАРАКТЕР

А. ЩО ТАКЕ «ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ»?

У резолюції 1991/42 Комісії з прав людини, на підставі якої була створена Робоча група, не дається визначення терміну «затримання». У результаті цього з'явилися різні тлумачення даного терміну, уникнути яких вдалося завдяки прийняттю резолюції 1997/50 Комісії.

Міжнародні договори про права людини захищають право на особисту свободу, з чого випливає, що ніхто не може бути безпідставно позбавлений волі.

Це означає, що позбавлення волі може бути правомірним, як, наприклад, позбавлення волі засуджених чи осіб, обвинувачуваних у здійсненні тяжких правопорушень. Можуть існувати й інші форми позбавлення волі, до яких вдаються адміністративні органи, наприклад, для ізоляції психічно хворих осіб. Крім того, право на особисту свободу може підлягати обмеженням у періоди надзвичайного стану у відповідності зі статтею 4 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права. В останньому випадку арешти найчастіше санкціонуються не судовою, а іншою владою. Нарешті, у деяких ситуаціях позбавлення волі забороняється в принципі, як, наприклад, тюремне ув'язнення за борги.

Необхідно також нагадати, що в міжнародних договорах не завжди використовується та сама термінологія для позначення позбавлення волі: у них може йти мова про «арешт», «узяття під варту», «затримання», «вирок», «поміщення у в'язницю», «ув'язнення», «ізоляцію», тощо. З цієї причини Комісія з прав людини у своїй резолюції 1997/50 висловила за використання терміну «позбавлення волі», що виключає будь-які розходження в тлумаченнях між різними термінами.

Ця термінологія була обрана, оскільки покладене на Групу завдання пов'язане з захистом окремих осіб від безпідставного позбавлення волі у всіх його формах, і її мандат поширюється як на позбавлення волі до, під час і після суду (термін тюремного ув'язнення, призначений за обвинувальним вирокком), так і на позбавлення волі без будь-якого судового розгляду (адміністративне затримання). Група також зарахувала до форм затримання заходи домашнього арешту і трудового виховання, коли вони супроводжуються серйозними обмеженнями свободи пересування.

В. З ЯКОГО МОМЕНТУ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ СТАЄ БЕЗПІДСТАВНИМ!

Міжнародні договори не містять вичерпної відповіді на питання про те, з якого моменту затримання стає чи є безпідставним. В Загальній декларації прав людини в статті 9 лише передбачається, що «ніхто не може зазнавати безпідставного арешту, затримання чи вигнання». Стаття 9(1) Міжнародного пакту про громадянські і політичні права навряд чи є достатньо зрозумілою:

«Кожна людина має право на свободу та особисту недоторканність. Нікого не може бути піддано безпідставному арешту чи утриманню під вартою. Нікого не може бути позбавлено волі інакше, як на підставах і відповідно до такої процедури, яку встановлено законом».

При визначенні мандата Робочої групи Комісія виходила з прагматичного критерію: хоча вона не дала визначення терміну «безпідставне», вона вважає безпідставним таке позбавлення волі, що через ту чи іншу причину суперечить відповідним міжнародним положенням, що містяться в Загальній декларації прав людини чи у відповідних міжнародних договорах, ратифікованих державами (резолюція 1991/42 з уточненнями, внесеніми резолюцією 1997/50).

Відповідно до резолюції 1997/50 вважається, що позбавлення волі не є безпідставним, якщо воно зроблено за остаточним рішенням національної судової інстанції й а) відповідає внутрішньому законодавству; і б) згідне з відповідними міжнародними нормами, викладеними в Загальній декларації прав людини і діючих міжнародних договорах, учасниками яких є відповідні держави.

Для того, щоб виконувати свої задачі на основі досить чітких принципів, Робоча група прийняла критерії, застосовні до розгляду переданих їй випадків, спираючись на вищезгадані положення Декларації і Пакту, а також Звід принципів захисту всіх осіб, які зазнають затримання чи ув'язнення в будь-якій формі. Таким чином, на думку Групи, позбавлення волі є безпідставним, якщо справа підпадає під одну з наступних трьох категорій:

- а) позбавлення волі явно не має під собою будь-якої правової основи (наприклад, утримання під вартою понад призначений за вироком термін покарання чи всупереч застосовному закону про амністію) (категорія I);
- б) позбавлення волі зумовлене здійсненням прав чи свобод, гарантованих статтями 7, 13, 14, 18, 19, 20 і 21 Загальної декларації прав людини, і в тій мірі, у якій це стосується держав-учасниць, статтями 12, 18, 19, 21, 22, 25, 26 і 27 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права (категорія II);
- в) повне чи часткове недотримання міжнародних норм щодо права на справедливий судовий розгляд, закріплених у Загальній декларації прав людини і відповідних міжнародно-правових документах, прийнятих відповідними державами, є настільки серйозним, що воно додає позбавленню волі безпідставний характер (категорія III).

Для того щоб визначити, чи носять випадки позбавлення волі, які відносяться до категорії III, безпідставний чи обґрунтований характер, Робоча група поряд із загальними принципами Загальної декларації враховує ряд критеріїв, узятих зі Зводу принципів захисту всіх осіб, які зазнають затримання чи ув'язнення в будь-якій формі, а щодо держав-учасниць Міжнародного пакту про громадянські і політичні права — такі ж і критерії, передбачені, зокрема, статтями 9 і 14 цього Пакту (див. Додатки I і II).

Група часто одержує повідомлення з проханням оголосити якийсь епізод позбавлення волі «несправедливим» чи винести судження про цінність доказів, представлених у суді. Ці питання знаходяться поза компетенцією Групи. У задачу Групи не входить оцінка фактів і доказів з будь-якої конкретної справи чи заміщення національних апеляційних інстанцій. Крім того, у задачу Групи не входить розгляд скарг щодо затримання і наступного зникнення окремих осіб, катувань чи нелюдських умов утримання під вартою. У випадку таких порушень прав людини Група передає дане питання компетентному органу (наприклад, Спеціальному доповідачу з питань про катування чи Робочій групі з насильницьких чи недобровільних зникнень)³.

V. ПРОЦЕДУРИ РОБОЧОЇ ГРУПИ

A. ПРОЦЕДУРА РОЗСЛІДУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ВИПАДКІВ

Ця процедура складається з наступних чотирьох етапів (виклад методів роботи Групи див. у Додатку IV).

Етап 1: Передача питання на розгляд Робочої групи

Механізмом задіяння Групи, як правило, служить направлення їй повідомлень від індивідів, яких це безпосередньо стосується, їхніх родин чи їхніх представників або від неурядових організацій з захисту прав людини, хоча вона може також одержувати повідомлення від урядових і міжурядових організацій. Робоча група підготувала типовий запитальник для спрощення задачі сторін, що подають повідомлення, відомих як «джерела». Цей запитальник, що відтворюється в додатку V, не є обов'язковим. Передача справ у Робочу групу без його використання не спричиняє оголошення повідомлення неприпустимим. Точно так само Робоча група не вимагає вичерпання внутрішніх засобів правового захисту для оголошення повідомлення припустимим.

З 1993 року Комісія з прав людини дозволила Робочій групі приймати справи до розгляду за своєю власною ініціативою, коли їй стає відомо про досить обґрунтовані твердження про безпідставне позбавлення волі.

³ Див. Виклад фактів № 4, 6 і 11, відповідно, про методи боротьби проти катувань, насильницьких чи недобровільних зникнень і стратах без судового розгляду чи безпідставних стратах.

Етап 2: Надання уряду можливості спростувати твердження

Група надає великого значення фактору змагальності у своїй процедурі. Тому повідомлення передається відповідному уряду через дипломатичні канали із пропозицією представити Робочій групі протягом 90 днів зауваження і міркування з приводу відповідних тверджень, як щодо фактів і застосовного законодавства, так і щодо ходу і результатів розслідувань, які могли у зв'язку з цим пропонуватися. Якщо уряд має потребу у відстрочці, то він зобов'язаний сповістити Групу про причини такого прохання, у результаті якої йому може бути наданий додатковий термін тривалістю не більше двох місяців для представлення своєї відповіді.

Робоча група, коло ведення якої вимагає від неї виконувати свої функції обачно, не повідомляє ім'я джерела уряду, якому вона передає суть повідомлення.

Етап 3: Надання джерелу можливості прокоментувати відповідь уряду

Спрямована урядом відповідь до Робочої групи передається джерелу для будь-яких остаточних зауважень.

Якщо ж уряд не передав свою відповідь у вищезгаданий 90-денний термін чи у встановлений термін із припустимим продовженням, Робоча група може зайняти позицію щодо даної справи на базі всієї наявної в її розпорядженні інформації.

Етап 4: Думка Робочої групи⁴

У світлі інформації, зібраної в рамках цієї змагальної процедури, Робоча група вживає один із наступних заходів на закритому засіданні:

- а) якщо особу з будь-якої причини було звільнено після передачі справи на розгляд Робочої групи, справа здається в архів; однак Група залишає за собою право з урахуванням обставин даного конкретного випадку висловити думку з приводу того, чи було позбавлення волі безпідставним, незалежно від звільнення відповідної особи;
- б) якщо Група вважає, що даний випадок не є випадком безпідставного позбавлення волі, то вона висловлює відповідну думку з цього приводу;

⁴ На своїй п'ятдесять третій сесії у 1997 році Комісія з прав людини просила Групу використовувати термін «думка», а не «рішення».

- с) якщо Група вважає, що від уряду чи джерела необхідна більш докладна інформація, вона може залишити справу на розгляді до одержання такої інформації;
- д) якщо Група вважає, що вона не в змозі одержати достатню інформацію у даній справі, то вона може здати справу в архів тимчасово чи остаточно;
- е) якщо Група постановляє, що безпідставний характер позбавлення волі є встановленим, то вона висловлює відповідну думку з цього приводу і вносить рекомендації на адресу уряду.

Думка направляється уряду разом із рекомендаціями. Через три тижні після цього повідомлення думка також передається джерелу для інформації.

Думки публікуються в додатку до доповіді, який Робоча група представляє Комісії з прав людини на кожній з її щорічних сесій.

В. ПРОЦЕДУРА «ВИСНОВКІВ»

Робоча група може також формулювати «висновки» з питань загального характеру, які порушують якусь принципову позицію, для того, щоб розробити послідовний комплекс прецедентів і в профілактичних цілях надати допомогу державам у справі припинення практики безпідставного позбавлення волі. Група вже прийняла такі різні «висновки», а саме з вищезгаданих питань домашнього арешту і позбавлення волі для цілей трудового перевиховання; за допомогою цих «висновків» вона визначає критерії, на підставі яких позбавлення волі, пов'язане з такими ситуаціями, може стати безпідставним.

С. ПРОЦЕДУРА «ТЕРМІНОВИХ ЗАХОДІВ»

Робоча група розробила процедуру «термінових заходів» для випадків, коли є досить обґрунтовані твердження про те, що дана особа безпідставно позбавлена волі і що подальше її позбавлення волі може створювати серйозну загрозу для її здоров'я чи навіть життя.

Процедура термінових заходів може також задіятися й в інших обставинах, коли Робоча група вважає, що існують конкретні обставини, які виправдують звернення з подібним закликом. У таких випадках термінові заклики спрямовуються через найбільш швидкі канали зв'язку міністра закордонних справ відповідної держави з проханням до її уряду вжити необхідних заходів для забезпечення дотримання права на життя і фізичну та психічну недоторканність затриманого. Направляючи подібні пові-

домлення, Робоча група підкреслює, що термінові заклики носять суто гуманітарний характер і ніяким чином не впливають на остаточну думку Робочої групи про те, чи є позбавлення волі безпідставним чи ні.

D. МІСІЇ НА МІСЦЯ

Відвідування країн дають можливість Робочій групі шляхом прямого діалогу з відповідним урядом і представниками громадянського суспільства краще усвідомити ситуацію у відповідній країні, а також підґрунтя випадків безпідставного позбавлення волі. Обговорення, які організуються під час таких відвідувань із працівниками судів, пенітенціарних установ та іншими відповідними посадовими особами, а також самими затриманими дозволяють членам Робочої групи розширити свої пізнання про стан і еволюцію національного законодавства з погляду міжнародних норм захисту прав людини з урахуванням соціальних, політичних та історичних особливостей країни. Такі поїздки дозволяють налагодити співробітництво між відвідуваною країною і Робочою групою. Вони організуються на запрошення відповідного уряду. Саме з цієї причини Комісія з прав людини неодноразово закликала уряд запрошувати Робочу групу у свої країни, для того, щоб дозволити їй ще ефективніше виконувати свій мандат.

Відповідно до цих принципів Робоча група регулярно проводить відвідування країн.

У принципі Робоча група не відвідує країни, щодо яких уже було прийняте рішення про призначення спеціального доповідача (чи аналогічного механізму), якщо тільки відповідний спеціальний доповідач не просить про таке відвідування чи не підтримує ідею про його проведення.

VI. ЩОРІЧНА ДОПОВІДЬ

Щорічно Робоча група представляє Комісії доповідь про свою діяльність. У ній Робоча група висловлює свої міркування приводу різних інститутів, прогалин (у законодавстві), політики, судової практики, яка, на її погляд, є причиною безпідставного позбавлення волі. У своїх висновках Робоча група висловлювала критичні зауваження, які стосуються зловживання надзвичайним станом, кримінальним законодавством, що не містить досить чіткого визначення кримінальних правопорушень, надмірного використання особливих трибуналів, зокрема, військових трибуналів, відсутності незалежних суддівських асоціацій чи адвокатур, порушень права на свободу думок та їхнього вираження і т. д. У відповідності зі своїми метода-

ми діяльності Робоча група формулює конкретні рекомендації для Комісії з прав людини.

Доповідь містить наступні додатки чи доповнення:

- думки з індивідуальних випадків;
- доповіді про місії на місця;
- статистичні дані.

У період з 1991 року до кінця 1997 року Робоча група оголосила затримання 1331 осіб безпідставним і утримання ще 19 осіб небезпідставним; вона вирішила здати до архіву 335 справ через звільнення затриманих на момент розгляду Робочою групою їхніх випадків. Випадки, розслідувані Робочою групою, стосувалися більше 60 різних країн. Варто уваги те, що серед випадків затримання, які були визнані безпідставними, більшість складають випадки, при яких позбавлення волі було пов'язано зі здійсненням деяких прав і свобод (тобто випадки, що підпадають під вищезгадану категорію 2); у такий спосіб багато випадків стосуються позбавлення волі за мирне здійснення свого права на свободу думок та їхнього вираження, які захищаються статтею 19 Загальної декларації прав людини і статтею 19 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права.

Незважаючи на співробітництво з боку урядів, Робоча група звертає увагу на те, що близько половини урядів, яким вона направляє повідомлення з приводу тверджень про безпідставне позбавлення волі, так і не представляють відповіді чи обмежуються одним лише підтвердженням одержання повідомлення.

Робоча група в співробітництві з Комісією з прав людини й інших органів Організації Об'єднаних Націй намагається відшукати шляхи для забезпечення не тільки звільнення осіб, затримання яких було оголошене Групою безпідставним, але й, у першу чергу, прийняття відповідними державами законодавчих чи адміністративних заходів, які виключали б нові випадки безпідставного затримання в майбутньому.

VII. СПІВПРАЦЯ З ІНШИМИ ОРГАНАМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ

A. СПІВПРАЦЯ З ІНШИМИ ПРАВОЗАХИСНИМИ МЕХАНІЗМАМИ

З урахуванням збільшення механізмів захисту прав людини як на основі резолюцій (спеціальні тематичні чи країнні процедури), так і на основі договорів (механізми, засновані на підставі конвенцій, такі, як Комітет з прав людини, створений відповідно до Міжнародного пакту про громадянські

і політичні права, Комітет з ліквідації расової дискримінації чи Комітет проти катувань), виникла необхідність у прийнятті правил координації, для того, щоб уникнути дублювання при розгляді справ. Ці правила забезпечують дотримання принципу *non bis in idem*, відповідно до якого два органи не можуть одночасно розглядати ту ж справу, яка стосується тих самих осіб, того самого предмета і тих самих правових підстав.

Щоб уникнути подібного дублювання, застосовується наступна процедура: як тільки справа передається на розгляд Групі, секретаріат засвідчується в тому, що він дійсно підпадає під мандат Групи. Якщо основне порушення прав затриманого підпадає під практику катувань, страти без належного судового розгляду чи насильницьких зникнень, справа передається відповідному спеціальному доповідачу чи робочій групі.

Навпаки, коли передбачуване порушення в основному стосується правомірності затримання, то Робоча група за підтримки Комісії з прав людини діє в наступному порядку:

- Якщо інший орган, якому переданий даний випадок, не займається питаннями окремих осіб, а вивчає еволюцію становища в галузі прав людини в рамках якоїсь теми чи географічного району, то умова щодо однаковості особи, предмета і правової підстави вважається непридатною. Тому Робоча група виходить з того, що норма *non bis in idem* не застосовується, і приступає до розгляду справи.
- Якщо, з іншого боку, мова йде про орган, який займається питаннями окремих осіб (а таким органом є тільки Комітет з прав людини), то принцип *non bis in idem* вважається застосовним. Секретаріат пересвідчується в тому, що повідомлення стосується країни, яка визнала компетенцію Комітету з прав людини розглядати скарги окремих осіб; якщо справа виглядає саме так, то секретаріат зв'язується з джерелом для того, щоб з'ясувати його побажання з приводу каналу розгляду повідомлення: через Комітет з прав людини чи Робочу групу.

В. СПІВРОБІТНИЦТВО З НЕУРЯДОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Робоча група постійно співпрацює з міжнародними і регіональними неурядовими організаціями, які є її основними джерелами інформації. У цьому контексті Робоча група періодично проводить наради з представниками неурядових організацій, що передають на її розгляд найбільше число окремих випадків, а також інформацію загального характеру, для того, щоб вивчити шлях розширення взаємного співробітництва.

ДОДАТКИ

Додаток I: Статті Загальної декларації прав людини і Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, які стосуються мандата Робочої групи з безпідставних затримань (статті 7, 9, 10, 11, 13, 14, 18, 19, 20 і 21 Загальної декларації прав людини і статті 9, 12, 14, 18, 19, 21, 22, 25, 26 і 27 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права).

Додаток II: Звід принципів захисту всіх осіб, які зазнають затримання чи ув'язнення в будь-якій формі.

Додаток III: Склад Робочої групи.

Додаток IV: Методи роботи Робочої групи.

Додаток V: Типовий запитальник, який підлягає заповненню особами, які зазнали, за їхніми словами, безпідставного арешту чи взяття під варту.

Додаток VI: Практична інформація.

Додаток I
СТАТТІ ЗАГАЛЬНОЇ ДЕКЛАРАЦІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ
І МІЖНАРОДНОГО ПАКТУ
ПРО ГРОМАДЯНСЬКІ І ПОЛІТИЧНІ ПРАВА,
ЩО ВІДНОСЯТЬСЯ ДО МАНДАТА РОБОЧОЇ ГРУПИ
З СВАВІЛЬНИХ ЗАТРИМОК

ЗАГАЛЬНА ДЕКЛАРАЦІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

Стаття 7

Всі люди рівні перед законом і мають право, без будь-якої різниці, на рівний їх захист законом. Всі люди мають право на рівний захист від будь-якої дискримінації, що порушує цю Декларацію, і від будь-якого підбурювання до такої дискримінації.

Стаття 9

Ніхто не може зазнавати безпідставного арешту, затримання або вигнання.

Стаття 10

Кожна людина, для визначення її прав і обов'язків і для встановлення обґрунтованості пред'явленого їй кримінального обвинувачення, має право, на основі повної рівності, на те, щоб її справа була розглянута прилюдно і з додержанням усіх вимог справедливості незалежним і безстороннім судом.

Стаття 11

1. Кожна людина, обвинувачена у вчиненні злочину, має право вважатися невинною доти, поки її винність не буде встановлена в законному порядку шляхом прилюдного судового розгляду, при якому їй забезпечуються всі можливості для захисту.

2. Ніхто не може бути засуджений за злочин на підставі вчинення діяння або за бездіяльність, які під час їх вчинення не становили злочину за національними законами чи за міжнародним правом. Не може також накладатися

тись покарання тяжче від того, яке могло бути застосоване під час вчинення злочину.

Стаття 13

1. Кожна людина має право вільно пересуватися і обирати собі місце проживання у межах кожної держави.

2. Кожна людина має право покинути будь-яку країну, включаючи й свою власну, і повертатися у свою країну.

Стаття 14

1. Кожна людина має право шукати притулку від переслідувань в інших країнах і користуватися цим притулком.

2. Це право не може бути використане в разі переслідування, яке в дійсності ґрунтується на вчиненні неполітичного злочину або діяння, що суперечить меті і принципам ООН.

Стаття 18

Кожна людина має право на свободу думки, совісті і релігії; це право включає свободу змінювати свою релігію або переконання і свободу сповідувати свою релігію або переконання як одноосібно, так і разом з іншими, прилюдним або приватним порядком в ученні, богослужінні і виконанні релігійних та ритуальних обрядів.

Стаття 19

Кожна людина має право на свободу переконань і на вільне їх виявлення; це право включає свободу безперешкодно дотримуватись своїх переконань та свободу шукати, одержувати і поширювати інформацію та ідеї будь-якими засобами і незалежно від державних кордонів.

Стаття 20

1. Кожна людина має право на свободу мирних зборів і асоціацій.
2. Ніхто не може бути примушений вступати до будь-якої асоціації.

Стаття 21

1. Кожна людина має право брати участь в управлінні своєю країною безпосередньо або через вільно обраних представників.

2. Кожна людина має право рівного доступу до державної служби в своїй країні.

3. Воля народу повинна бути основою влади уряду; ця воля повинна виявлятися у періодичних і нефальсифікованих виборах, які повинні проводитись при загальному і рівному виборчому праві, шляхом таємного голосування або ж через інші рівнозначні форми, що забезпечують свободу голосування.

МІЖНАРОДНИЙ ПАКТ ПРО ГРОМАДЯНСЬКІ І ПОЛІТИЧНІ ПРАВА

Стаття 9

1. Кожна людина має право на свободу та особисту недоторканність. Нікого не може бути піддано свавільному арешту чи триманню під вартою. Нікого не може бути позбавлено волі інакше, як на підставах і відповідно до такої процедури, які встановлені законом.

2. Кожному заарештованому повідомляються при арешті причини його арешту і в терміновому порядку повідомляється будь-яке пред'явлене йому обвинувачення.

3. Кожна заарештована або затримана за кримінальним обвинуваченням особа в терміновому порядку доставляється до судді чи до іншої службової особи, якій належить за законом право здійснювати судову владу, і має право на судовий розгляд протягом розумного строку або на звільнення. Тримання під вартою осіб, які чекають судового розгляду, не має бути загальним правилом, але звільнення може ставитись у залежність від подання гарантій явки на суд, явки на судовий розгляд у будь-якій іншій його стадії і, в разі необхідності, явки для виконання вироку.

4. Кожному, хто позбавлений волі внаслідок арешту чи тримання під вартою, належить право на розгляд його справи у суді, щоб цей суд міг невідкладно винести постанову щодо законності його затримання і розпорядитися про його звільнення, якщо затримання є незаконним.

5. Кожен, хто був жертвою незаконного арешту чи тримання під вартою, має право на компенсацію, якій надано позовної сили.

Стаття 12

1. Кожному, хто законно перебуває на території будь-якої держави, належить, у межах цієї території, право на вільне пересування і свобода вибору місця проживання.

2. Кожна людина має право покидати будь-яку країну, включаючи свою власну.

3. Згадані вище права не можуть бути об'єктом ніяких обмежень, крім тих, які передбачено законом, які є необхідними для охорони державної безпеки, громадського порядку, здоров'я чи моральності населення або прав та свобод інших і є сумісними з іншими правами, визначеними в цьому Пакті.

4. Ніхто не може бути свавільно позбавлений права на в'їзд у свою власну країну.

Стаття 14

1. Всі особи є рівними перед судами і трибуналами. Кожен має право при розгляді будь-якого кримінального обвинувачення, пред'явленого йому, або при визначенні його права та обов'язків у будь-якому цивільному процесі на справедливий і публічний розгляд справи компетентним, незалежним і безстороннім судом, створеним на підставі закону. Преса і публіка можуть не допускатися на весь судовий розгляд або частину його з міркувань моралі, громадянського порядку чи державної безпеки в демократичному суспільстві, або коли того вимагають інтереси приватного життя сторін, або в тій мірі, в якій це, на думку суду, є строго необхідним, при особливих обставинах, коли публічність порушувала б інтереси правосуддя; однак будь-яка судова постанова в кримінальній або цивільній справі повинна бути публічною, за винятком тих випадків, коли інтереси неповнолітніх вимагають іншого чи коли справа стосується матримоніальних спорів або опіки над дітьми.

2. Кожен обвинувачений в кримінальному злочині має право вважатися невинним, поки винність його не буде доведена згідно з законом.

3. Кожен має право при розгляді будь-якого пред'явленого йому кримінального обвинувачення як мінімум на такі гарантії на основі цілкової рівності:

- a) бути терміново і докладно повідомлений мовою, яку він розуміє, про характер і підставу пред'явленого йому обвинувачення;
- b) мати достатній час і можливості для підготовки свого захисту і зноситися з обраним самим ним захисником;
- c) бути судженим без невинуваченої затримки;
- d) бути судженим в його присутності і захищати себе особисто або за посередництвом обраного самим ним захисника; якщо він не має захисника, бути повідомленим про це право і мати призначеного йому захисника в будь-якому разі, коли інтереси правосуддя того вимагають, безплатно для нього в усякому такому випадку, коли у нього немає достатньо коштів для оплати цього захисника;
- e) допитувати свідків, які дають проти нього показання, або мати право на те, щоб цих свідків було допитано, і мати право на виклик і до-

пит його свідків на тих самих умовах, які існують для свідків, що дають показання проти нього;

- f) користуватися безплатною допомогою перекладача, якщо він не розуміє мови, використовуваної в суді, або не говорить цією мовою;
- g) не бути приневоленим до давання свідчень проти самого себе до визнання себе винним.

4. Щодо неповнолітніх процес повинен бути таким, щоб враховувались їх вік і бажаність сприяння їх перевихованню.

5. Кожен, кого засуджено за будь-який злочин, має право на те, щоб його засудження і вирок були переглянуті вищестоящою судовою інстанцією згідно з законом.

6. Коли будь-яку особу остаточним рішенням було засуджено за кримінальний злочин і коли винесений їй вирок був потім скасований або їй було даровано помилування на тій підставі, що якась нова чи нововиявлена обставина незаперечно доводить наявність судової помилки, то ця особа, котра зазнала покарання в результаті такого засудження, одержує компенсацію згідно з законом, коли не буде доведено, що зазначена невідома обставина не була свого часу виявлена виключно, або частково з її вини.

7. Ніхто не повинен бути вдруге засуджений чи покараний за злочин, за який він уже був остаточо засуджений або виправданий відповідно до закону і кримінально-процесуального права кожної країни.

Стаття 18

1. Кожна людина має право на свободу думки, совісті і релігії. Це право включає свободу мати чи приймати релігію або переконання як одноосібно, так і спільно з іншими, публічно чи приватно, у відправленні культу, виконанні релігійних і ритуальних обрядів та вчень.

2. Ніхто не повинен зазнати примусу, що принижує його свободу мати чи приймати релігію або переконання на свій вибір.

3. Свобода сповідувати релігію або переконання підлягає лише обмеженням, які встановлено законом і які є необхідними для охорони суспільної безпеки, порядку, здоров'я і моралі, так само як і основних прав та свобод інших осіб.

4. Держави, які беруть участь у цьому Пакті, зобов'язуються поважати свободу батьків і у відповідних випадках законних опікунів, забезпечувати релігійне і моральне виховання своїх дітей відповідно до своїх власних переконань.

Стаття 19

1. Кожна людина має право безперешкодно дотримуватися своїх поглядів.

2. Кожна людина має право на вільне вираження свого погляду; це право включає свободу шукати, одержувати і поширювати будь-яку інформацію та ідеї, незалежно від державних кордонів, усно, письмово чи за допомогою друку або художніх форм вираження чи іншими способами на свій вибір.

3. Користування передбаченими в пункті 2 цієї статті правами накладає особливі обов'язки і особливу відповідальність. Воно може бути, отже, пов'язане з певними обмеженнями, які, однак, мають встановлюватися законом і бути необхідними:

- а) для поважання прав і репутації інших осіб;
- б) для охорони державної безпеки, громадського порядку, здоров'я чи моральності населення.

Стаття 21

Визнається право на мирні збори. Користування цим правом не підлягає ніяким обмеженням, крім тих, які накладаються відповідно до закону і які є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах державної чи суспільної безпеки, громадського порядку, охорони здоров'я і моральності населення або захисту прав та свобод інших осіб.

Стаття 22

1. Кожна людина має право на свободу асоціації з іншими, включаючи право створювати профспілки і вступати до них для захисту своїх інтересів.

2. Користування цим правом не підлягає ніяким обмеженням, крім тих, які передбачаються законом і які є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах державної чи суспільної безпеки, громадського порядку, охорони здоров'я і моральності населення або захисту прав та свобод інших осіб. Ця стаття не перешкоджає запровадженню законних обмежень користування цим правом для осіб, що входять до складу збройних сил і поліції.

3. Ніщо в цій статті не дає права державам, які беруть участь у Конвенції Міжнародної організації праці 1948 року щодо свободи асоціацій і захисту прав на організацію, приймати законодавчі акти на шкоду гарантіям, передбаченим у зазначеній Конвенції, або застосовувати закон так, щоб завдавалося шкоди цим гарантіям.

Стаття 25

Кожен громадянин повинен мати без будь-якої дискримінації, згаданої в статті 2, і без необґрунтованих обмежень право і можливість:

- a) брати участь у веденні державних прав як безпосередньо, так і за посередництвом вільно обраних представників;
- b) голосувати і бути обраним на справжніх періодичних виборах, які проводяться на основі загального і рівного виборчого права при таємному голосуванні і забезпечують свободу волевиявлення виборців;
- c) допускатися в своїй країні на загальних умовах рівності до державної служби.

Стаття 26

Всі люди є рівними перед законом і мають право без будь-якої дискримінації на рівний захист закону. В цьому відношенні всякого роду дискримінація повинна бути заборонена законом, і закон повинен гарантувати всім особам рівний і ефективний захист проти дискримінації за будь-якою ознакою, як-от: раса, колір шкіри, стать, мова, релігія, політичні чи інші переконання, національне чи соціальне походження, майновий стан, народження чи інші обставини.

Стаття 27

У тих країнах, де існують етнічні, релігійні та мовні меншості, особам, які належать до таких меншостей, не може бути відмовлено в праві разом з іншими членами тієї ж групи користуватися своєю культурою, сповідувати свою релігію і виконувати її обряди, а також користуватися рідною мовою.

Додаток II
ЗВІД ПРИНЦИПІВ ЗАХИСТУ ВСІХ ОСІБ,
ЩО ПІДДАЮТЬСЯ
ЗАТРИМЦІ ЧИ УВ'ЯЗНЕННЮ
В ЯКІЙ БИ ТО НЕ БУЛО ФОРМИ

Генеральна Асамблея,

посилаючись на свою резолюцію 35/177 від 15 грудня 1980 року, у якій вона поклала на Шостий комітет задачу розробки проекту зводу принципів захисту всіх осіб, що піддаються затримці чи ув'язненню в якій би то не було формі, і ухвалила заснувати з цієї метою робочу групу відкритого складу,

приймаючи до відома доповідь Робочої групи за проектом зводу принципів захисту всіх осіб, що піддаються затримці чи ув'язненню в якій би то не було формі⁵, що провела засідання в ході сорок третьої сесії Генеральної Асамблеї і завершила розробку проекту зводу принципів,

з огляду на те, що Робоча група прийняла рішення представити текст проекту зводу принципів Шостому комітету для розгляду і прийняття⁶,

будучи переконана в тім, що прийняття проекту зводу принципів внесе важливий внесок у захист прав людини,

приймаючи до уваги необхідність забезпечення широкого розповсюдження тексту зводу принципів,

1) **затверджує** Звід принципів захисту всіх осіб, що піддаються затримці чи ув'язненню в якій би то не було формі, текст якого додається до цієї резолюції;

2) **виражає свою вдячність** Робочій групі за проектом зводу принципів захисту всіх осіб, що піддаються затримці чи ув'язненню в якій би то не було формі, за її важливий внесок у розробку Зводу принципів;

3) **просить** Генерального секретаря інформувати держави-члени Організації Об'єднаних Націй і членів спеціалізованих установ про прийняття Зводу принципів;

4) **настійно призиває** прикласти всі зусилля для широкого розповсюдження і дотримання Зводу принципів.

76-е пленарне засідання, 9 грудня 1988 року.

⁵ А/С.6/43/L.9.

⁶ Там же. пункт 4.

ДОДАТОК

Звід принципів захисту всіх осіб, що піддаються затримці чи ув'язненню в якій би то не було формі

Сфера застосування зводу принципів

Ці Принципи застосовуються для захисту всіх осіб, що піддаються затримці чи ув'язненню в якій би то не було формі.

Уживання термінів

Для цілей Зводу принципів:

- a) слово «арешт» означає акт затримки особи за підозрою в здійсненні якого-небудь правопорушення чи за рішенням якого-небудь органа;
- b) слова «затримана особа» означають будь-яку особу, позбавлену особистої свободи не в результаті осуду за здійснення правопорушення;
- c) слова «ув'язненна особа» означають будь-яку особу, позбавлену особистої свободи в результаті осуду за здійснення якого-небудь правопорушення;
- d) слово «затримання» означає стан затриманої особи, визначення якого наводиться вище;
- e) слово «ув'язнення» означає стан ув'язненої особи, визначення якого наводиться вище;
- f) слова «судовий чи інший орган» означають судовий чи інший орган відповідно до закону, статус і становище якого забезпечують максимально міцні гарантії компетентності, неупередженості і незалежності.

Принцип 1

Всі особи, піддані затримці чи ув'язненню в якій би то не було формі, мають право на гуманне поводження і повагу достоїнства, властивого людській особистості.

Принцип 2

Арешт, затримка чи ув'язнення здійснюються тільки в суворій відповідності до положень закону і компетентними посадовими особами чи особами, уповноваженими законом для цієї мети.

Принцип 3

В інтересах осіб, що піддаються затримці чи ув'язненню в якій би то не було формі, не допускається ніяке обмеження чи применшення яких би то не було прав людини, визнаних чи існуючих у якій-небудь державі відповідно до права, конвенцій, правил чи звичаїв, на тій підставі, що ці права не визнаються чи визнаються в меншому обсязі в цьому Зводі принципів.

Принцип 4

Затримка чи ув'язнення у якій би то не було формі і всі міри, що зачіпають права людини, стосовно до затриманих чи ув'язнених, повинні здійснюватися в силу постанови чи підлягати ефективному контролю з боку судового чи іншого органа.

Принцип 5

1. Ці принципи застосовуються до всіх осіб у межах території будь-якої даної держави без якого б то не було розрізнення, як-от у відношенні раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії чи вірування, політичних чи інших переконань, національного, етнічного чи соціального походження, майнового, статного чи іншого положення.

2. Міри, застосовувані в рамках закону і призначені спеціально для захисту прав і особливого статусу жінок, особливо вагітних жінок і матерів, що годують, а також дітей, підлітків, старих, хворих чи інвалідів, не розглядаються як дискримінаційні. Питання про необхідність і застосування таких мір завжди підлягає розгляду судовим чи іншим органом.

Принцип 6

Жодна затримана чи ув'язнена особа, не повинна піддаватися катуванням чи жорстоким, нелюдським чи принижуючим достоїнство видам поведження чи покарання⁷. Ніякі обставини не можуть служити виправданням для катувань чи інших жорстоких, нелюдських чи принижуючих достоїнство видів поведження чи покарання.

Принцип 7

1. Державам варто забороняти в законодавчому порядку будь-які дії, що суперечать правам і обов'язкам, що містяться в цих Принципах, на-

⁷ Термін «жорстокі, нелюдські чи принижуючі достоїнство види поведження чи покарання» повинний тлумачитися таким чином, щоб забезпечити, по можливості, найбільш широкий захист проти зловживань фізичного чи психологічного характеру, включаючи утримання затриманого чи ув'язненого в умовах, що позбавляють її, тимчасово чи постійно, кожного з її природних почуттів, таких як зір, слух, просторова чи часова орієнтація.

кладати за такі дії відповідні санкції і проводити безстороннє розслідування за скаргами.

2. Посадові особи, що мають підстави вважати, що відбулося чи може відбутися порушення цього Зводу принципів, повинні сповістити про це вищестоящій владі і, коли це необхідно, іншим відповідним владі чи органам, на які покладені повноваження нагляду чи виправленню становища.

3. Будь-яка інша особа, що має підстави вважати, що відбулося чи може відбутися порушення цього Зводу принципів, має право сповістити про це у вищестоящій відносно причетних посадових осіб інстанції, а також іншим відповідним владі чи органам, на які покладені повноваження з нагляду чи виправленню становища.

Принцип 8

До затриманих осіб застосовується режим, що відповідає їхньому статусу незасуджених осіб. У цьому зв'язку вони завжди, коли це можливо, утримуються окремо від осіб, що знаходяться в ув'язненню.

Принцип 9

Влада, що здійснює арешт особи, його затримку чи веде розслідування справи, здійснює лише повноваження, надані їй за законом, і здійснення цих повноважень може бути оскаржене в судовому чи іншому органі, передбаченому законом.

Принцип 10

Кожному арештованому повідомляються при арешті причини його арешту і без зволікань повідомляється будь-яке пред'явлене йому обвинувачення.

Принцип 11

1. Особа не може знаходитися в затримці без надання ефективної можливості бути в терміновому порядку заслуханим судовим чи іншим органом. Затримана особа має право сама виступати на свій захист чи користатися допомогою адвоката, як це передбачено законом.

2. До відома затриманої особи чи її адвоката, якщо такий є, без зволікань доводиться повна інформація про будь-яку постанову про затримку, а також про причини затримки.

3. Судовий чи інший орган повинний мати повноваження для розгляду, у разі потреби, підстави для продовження затримки.

Принцип 12

1. Належним чином заносяться до протоколу:
 - a) причини арешту;
 - b) час арешту цієї особи і час, коли така особа була перепроведжена в місце утримання, а також час першої появи перед судовим чи іншим органом;
 - c) прізвища відповідних посадових осіб правоохоронних органів;
 - d) точні дані у відношенні місця утримання.
2. Такі протоколи представляються затриманому чи його адвокату, якщо такий є, у запропонованій законом формі.

Принцип 13

Будь-якій особі в момент арешту і на початку затримки чи ув'язнення чи незабаром після цього органом, відповідальним за арешт, затримку чи ув'язнення, відповідно, доводяться до відома і роз'яснюються її права і як вона може здійснити ці права.

Принцип 14

Особа, що недостатньо добре розуміє чи говорить мовою, використовуваною владою, відповідальною за арешт, затримку чи ув'язнення, має право на одержання якомога швидше мовою, що вона розуміє, інформації, зазначеної в принципах 10, 11 (пункт 2), 12 (пункт 1) і 13, і на одержання допомоги перекладача, якщо необхідно безкоштовно, у зв'язку з юридичним розглядом після її арешту.

Принцип 15

Незважаючи на виключення, що містяться в пункті 4 принципу 16 і пункті 3 принципу 18, затриманому чи особі, що знаходиться в ув'язненні, може бути відмовлено в зв'язку з зовнішнім світом, і зокрема з його родиною чи адвокатом, протягом періоду, що не перевищує декількох днів.

Принцип 16

1. Незабаром після арешту і після кожного переведення з одного місця затримки чи ув'язнення в інше затриманий чи особа, що знаходиться в ув'язненні, має право звернутися в компетентний орган із проханням повідомити членів його родини чи інших відповідних осіб за його вибором про його арешт, затримку чи ув'язнення чи про переведення і про місце, у якому він утримується.

2. Якщо затримана особа чи ув'язнена є іноземцем, їй повинно бути без зволікань повідомлено про її право зв'язатися за допомогою належ-

них засобів з консульством чи дипломатичним представництвом держави, громадянином якої вона є чи якимсь іншим способом правомочна одержати таке повідомлення відповідно до міжнародного права, чи з представником компетентної міжнародної організації, якщо вона є біженцем чи яким-небудь іншим чином знаходиться під захистом міжурядової організації.

3. Якщо затримана чи ув'язнена особа, є неповнолітнім чи не здатна усвідомити свої права, то згаданий компетентний орган зі своєї ініціативи бере на себе зобов'язання по повідомленню, згаданому в цьому принципі. Особлива увага повинна приділятися повідомленню батьків чи опікунів.

4. Будь-яке повідомлення, згадане в цьому принципі, повинне відправлятися чи розв'язуватись компетентним органом без зволікання. Компетентний орган може, однак, відстрочити повідомлення на розумний період, якщо того вимагають виняткові обставини розслідування.

Принцип 17

1. Затримана особа має право на одержання юридичної допомоги з боку адвоката. Вона незабаром після арешту інформується компетентним органом про своє право, і їй надаються розумні можливості для здійснення цього права.

2. Якщо затримана особа не має адвоката за своїм вибором, вона у всіх випадках, коли цього вимагають інтереси правосуддя, має право скористатися послугами адвоката, призначеного для нього судовим чи іншим органом, без оплати його послуг, якщо ця особа не має достатніх коштів.

Принцип 18

1. Затримана чи ув'язнена особа, має право зв'язуватися і консультиватися з адвокатом.

2. Затриманій чи ув'язненій особа, надаються необхідний час і умови для проведення консультацій зі своїм адвокатом.

3. Право затриманого чи ув'язненого на його відвідування адвокатом, на консультації і на зв'язок з ним, без зволікання чи цензури й в умовах повної конфіденційності, не може бути тимчасово скасоване чи обмежено, крім виняткових обставин, що визначаються законом чи установленими відповідно до закону правилами, коли, на думку судового чи іншого органа, це необхідно для підтримки безпеки і порядку.

4. Побачення затриманого чи ув'язненого з його адвокатом можуть мати місце в умовах, що дозволяють посадовій особі правоохоронних органів бачити їх, але не чути.

5. Зв'язок затриманого чи ув'язненого з його адвокатом не може використовуватися як свідчення проти обвинувачуваного чи ув'язненого, якщо він не має відношення до злочину, що вчиняється чи замишляється.

Принцип 19

Затриманому чи ув'язненому надається, зокрема, право на відвідування членами родини і переписування з ними, а також відповідна можливість зноситися з зовнішнім світом відповідно до розумних умов і обмежень, що містяться в законі й у встановлених відповідно до закону правилах.

Принцип 20

На прохання затриманого чи ув'язненого, він міститься, якщо це можливо, у місці затримки чи ув'язнення, що знаходиться на розумному віддаленні від його звичайного місця проживання.

Принцип 21

1. Забороняється зловживати станом затриманого чи ув'язненого з метою примусу його до визнання, якому-небудь іншому викриттю самого себе чи дачі показань проти будь-якої іншої особи.

2. Жодна затримана особа не повинна піддаватися під час допиту насильству, погрозам чи таким методам дізнання, що порушують її здатність приймати рішення чи виносити судження.

Принцип 22

Жодний затриманий чи ув'язнений не повинен навіть з його згоди піддаватися яким-небудь медичним чи науковим експериментам, що можуть зашкодити його здоров'ю.

Принцип 23

1. Тривалість будь-якого допиту затриманого чи ув'язненого, і перерва між допитами, а також прізвища посадових осіб, що проводять допит, і інших присутніх осіб фіксуються і засвідчуються в такій формі, яка може бути прописана законом.

2. Затриманий чи ув'язнений, чи його адвокат, коли це передбачено законом, мають доступ до інформації, про яку говориться в пункті 1 цього принципу.

Принцип 24

Затриманому чи ув'язненому надається можливість пройти належне медичне обстеження в можливо коротший термін після його прибуття

в місце затримки чи ув'язнення; згодом йому надається медичне обслуговування і лікування всякий раз, коли в цьому виникає необхідність. Обслуговування і лікування надаються безкоштовно.

Принцип 25

Затриманий чи ув'язнений, чи його адвокат, за умов дотримання лише розумних умов, необхідних для підтримки безпеки і порядку в місці затримки чи ув'язнення, мають право звертатися в судовий чи інший орган з проханням про повторне медичне обстеження чи висновку.

Принцип 26

Факт проходження затриманим чи ув'язненим медичного обстеження, прізвище лікаря і результати такого обстеження належним чином фіксуються в протоколі. Забезпечується доступ до цього протоколу. Способи такого доступу визначаються відповідними нормами національного законодавства.

Принцип 27

Недотримання цих принципів при одержанні доказів приймається до уваги при визначенні допустимості таких доказів проти ув'язненого.

Принцип 28

Затриманий чи ув'язнений має право одержувати, якщо це з державних джерел, то в межах наявних ресурсів, у розумних кількостях навчальні, художні й інформаційні матеріали при дотриманні розумних умов, що забезпечують безпеку і порядок у місцях затримки чи ув'язнення.

Принцип 29

1. З метою спостереження за суворим дотриманням відповідних законів і правил місця затримки регулярно відвідуються кваліфікованими й досвідченими особами, призначуваними і відповідальними перед компетентною владою, відмінними від влади, у безпосередньому веденні яких знаходяться місця затримки чи ув'язнення.

2. Затриманий чи ув'язнений має право вільно й в умовах повної конфіденційності спілкуватися з особами, що відвідують місця затримки чи ув'язнення відповідно до пункту 1 за дотриманням розумних умов, необхідних для забезпечення безпеки і порядку в таких місцях.

Принцип 30

1. Характер поведінки затриманого чи ув'язненого, що представляє собою дисциплінарне правопорушення під час затримки чи ув'язнення,

вид і тривалість дисциплінарного покарання, що може бути накладений, а також влада, у компетенцію якої входить призначення такого покарання, повинна бути точно визначена в належним чином опублікованих законах чи установлених відповідно до закону правилах.

2. Затриманий чи ув'язнений має право бути заслуханим до накладення дисциплінарних санкцій. Він має право оскаржити такі міри перед вищестоящою владою.

Принцип 31

Відповідні влади вживають заходів для забезпечення відповідно до національного законодавства, у разі потреби, допомоги членам родин затриманих чи осіб, що знаходяться у ув'язнення, що знаходяться на їхньому утриманні, особливо неповнолітнім особам, і приділяють особливу увагу належній опіці над дітьми, що залишилися без догляду.

Принцип 32

1. Затриманий чи його адвокат мають право в будь-який час збудити відповідно до внутрішнього законодавства розгляд судовим чи іншим органом для заперечування законності затримки цієї особи з метою досягнення негайного її звільнення, якщо така затримка є незаконною.

2. Згаданий в пункті 1 розгляд повинний бути простим, швидким і безкоштовним для осіб, що не мають відповідних коштів. Влади, що здійснюють затримку, повинні без невинуватених затримок представити затриману особу органу, що розглядає її справу.

Принцип 33

1. Затриманий чи ув'язнений, чи його адвокат мають право направити в органи, відповідальні за керування місцем затримки чи ув'язнення, і в більш високі інстанції, а в разі потреби — відповідним органам, уповноваженим розглядати скарги чи надавати засоби захисту, — прохання чи скаргу щодо поведінки з даною особою, зокрема у випадку катувань чи іншого жорстокого, нелюдського чи принижуючого людське достоїнство виду поведінки.

2. У тих випадках, коли ні затриманий чи ув'язнений, ні його адвокат не мають можливості здійснити свого права відповідно до пункту 1, таке право можуть здійснити член родини затриманого чи ув'язненого, чи яка-небудь інша особа, що інформована про цю справу.

3. Забезпечується конфіденційний характер прохання чи скарги, якщо про це просить подавець прохання чи скарги.

4. Кожне прохання чи скарга без зволікань розглядається, і відповідь надається без невинправданої затримки. У випадку відхилення цього прохання чи скарги чи у випадку невинправданої затримки подавець прохання чи скарги може направити її в судовий чи інший орган. Як затримана чи ув'язнена, так і будь-який подавець прохання чи скарги відповідно до пункту 1 не можуть піддаватися переслідуванням за подачу прохання чи скарги.

Принцип 34

Якщо смерть чи зникнення затриманого чи ув'язненого відбувається під час його затримки чи ув'язнення, то судовий чи інший орган проводить розслідування або по своїй власній ініціативі, або на прохання члена родини такої особи чи будь-якої особи, обізнаної з даною справою. Якщо це виправдано обставинами, то таке розслідування проводиться на такій же процедурній основі всякий раз, коли смерть чи зникнення відбувається незабаром після закінчення терміну затримки чи ув'язнення. Результати такого розслідування чи доповідь про нього надаються за проханням, якщо це не наносить шкоди карному розслідуванню, яке проводиться.

Принцип 35

1. Шкода, заподіяна у результаті дій чи неоглядів державної посадової особи в порушенні прав, що містяться в цих принципах, підлягає відшкодуванню відповідно до застосовних норм про відповідальність, передбачену внутрішнім законодавством.

2. Інформація, що потрібно зафіксувати згідно з цими принципами, надається відповідно до процедур, що передбачаються національним законодавством, для використання при пред'явленні позовів про відшкодування збитку відповідно до цього принципу.

Принцип 36

1. Затриманий, підозрюваний чи обвинувачуваний в здійсненні карного злочину вважається невинним і має право на поведження з ним як з таким доти, поки його винність не буде доведена відповідно до закону в ході відкритого судового розгляду, на якому він мав у своєму розпорядженні всі гарантії, необхідні для свого захисту.

2. Арешт чи затримка такої особи на період проведення слідства і судового розгляду здійснюється тільки з метою відправлення правосуддя на підставах і відповідно до умов і процедур, установлених законом. Забороняється введення обмежень у відношенні до такої особи, у яких немає безпосередньої необхідності з погляду цілей затримки чи усунення пере-

шкод для ходу розслідування чи відправлення правосуддя, чи підтримки безпеки і порядку в місці затримки.

Принцип 37

Особа, затримана за карним обвинуваченням, незабаром після її арешту представляється судовому чи іншому органу, визначеному законом. Такий орган повинний без зволікання прийняти рішення щодо законності і необхідності затримки. Ніхто не може бути затриманий на період проведення слідства чи судового розгляду без письмової постанови такого органа. Затриманий, коли його доставлять у такий орган, має право виступити з заявою з приводу поводження з ним у період затримки.

Принцип 38

Особа, затримана за карним обвинуваченням, має право на судовий розгляд у розумний термін чи на звільнення до суду.

Принцип 39

За винятком особливих випадків, передбачених законом, і якщо судовий чи інший орган не прийме іншого рішення в інтересах відправлення правосуддя, затриманому за карним обвинуваченням надається можливість одержати звільнення на період проведення суду на умовах, що можуть установлюватися відповідно до закону. Такий орган тримає питання про необхідність затримки в полі зору.

Загальне положення

Ніщо в цьому Зводі принципів не повинне тлумачитись як обмеження чи відхід від будь-якого права, як воно визначене в Міжнародному пакті про громадянські і політичні права⁸.

⁸ Див. резолюцію 2200 А (XXI), додаток.

Додаток III

СКЛАД РОБОЧОЇ ГРУПИ

На кінець 1998 року склад Робочої групи був наступним:

- Роберто Гарретон (Чилі)
- Луї Жуане (Франція)
- Лайті Кама (Сенегал)
- Капіл Сібал (Індія) (Голова)
- Петр Угал (Словаччина і Чеська Республіка)

Пан Луї Жуане виконував функції Голови/Доповідача Робочої групи з 1991 року по 1997 рік.

Починаючи з вісімнадцятої сесії (1997 рік) функції Голови/Доповідача Робочої групи виконує п. Капіл Сібал.

Додаток IV ПЕРЕГЛЯНУТІ МЕТОДИ РОБОТИ

ВСТУП

1. У методах роботи враховуються особливості мандата, покладеного на Робочу групу з безпідставних затримань резолюціями Комісії з прав людини 1991/42, 1992/28, 1993/36, 1994/32, 1995/59, 1996/28, і конкретні уточнення, що містяться в резолюції 1997/50, які покладають на Групу не тільки задачу з інформування Комісії за допомогою всебічної доповіді, але і «з розслідування випадків безпідставного позбавлення волі» (пункт 15).

I. ФУНКЦІОНУВАННЯ ГРУПИ

2. Робоча група з безпідставних затримань була заснована відповідно до резолюції Комісії з прав людини 1991/42 . Первісний трирічний термін повноважень Робочої групи був продовжений Комісією в 1994 і 1997 роках щоразу ще на три роки.

3. На початку кожного відновленого терміну повноважень члени Робочої групи обирають свого Голову і заступника Голови на термін дії відновленого мандата.

4. Робоча група проводить наради не рідше трьох разів на рік.

5. Коли випадок, який розглядається, чи відвідування, які мають місце, стосуються країни, громадянином якої є один із членів Робочої групи, чи в інших ситуаціях, коли може виникнути колізія інтересів, цей член Групи не бере участь у поїздки й в обговоренні даного випадку.

6. У ході обговорень при розгляді конкретних випадків чи ситуацій Робоча група приймає думки, що включаються до її щорічної доповіді, яка представляється Комісії з прав людини на її щорічних сесіях. Думки Робочої групи приймаються консенсусом; при відсутності консенсусу думка більшості членів Групи приймається як думка Групи.

II. ЗДІЙСНЕННЯ МАНДАТА ГРУПИ

7. Мандат Групи полягає в розслідуванні випадків безпідставного позбавлення волі. У порядку виконання покладеного на неї мандата Робоча група керується відповідними міжнародними стандартами, закріпленими

в Загальній декларації прав людини й у відповідних міжнародно-правових документах, прийнятих відповідними державами, зокрема, в Міжнародному пакті про громадянські і політичні права, а також, у відповідних випадках, наступними стандартами:

- a) Звід принципів захисту всіх осіб, що зазнають затримання чи ув'язнення в будь-якій формі;
- b) Мінімальні стандартні правила поведження з ув'язненими;
- c) Правила Організації Об'єднаних Націй, що стосуються захисту неповнолітніх, які позбавлені волі;
- d) Мінімальні стандартні правила Організації Об'єднаних Націй, які стосуються судочинства щодо неповнолітніх («Пекінські правила»); а також будь-якими іншими відповідними стандартами.

8. У цілому, при розгляді випадків безпідставного позбавлення волі за змістом пункту 15 резолюції 1997/50 Робоча група використовує в порядку виконання свого мандата наступні три правові категорії:

- a) випадки, коли явно неможливо послатися на будь-яку правову основу, що виправдовує позбавлення волі (наприклад, коли якась особа знаходиться під вартою після відбуття нею свого терміну чи всупереч закону про амністію, що поширюється на неї (категорія I));
- b) випадки, коли позбавлення волі зумовлене здійсненням прав чи свобод, гарантованих статтями 7, 13, 14, 18, 19, 20 і 21 Загальної декларації прав людини, і в тій мірі, у якій це стосується держав-учасниць, статтями 12, 18, 19, 21, 22, 25, 26 і 27 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права (категорія II);
- c) випадки, коли повне чи часткове недотримання міжнародних норм, що стосуються права на справедливий судовий розгляд і закріплених у Загальній декларації прав людини і відповідних міжнародно-правових документах, прийнятих відповідними державами, є настільки серйозним, що це надає факту позбавлення волі безпідставного характеру (категорія III).

III. ПРЕДСТАВЛЕННЯ ПОВІДОМЛЕНЬ ГРУПИ ТА ЇХНІЙ РОЗГЛЯД

A. Представлення повідомлень робочій групі

9. Повідомлення спрямовуються в письмовому вигляді в секретаріат із вказівкою прізвища, імені й адреси відправника і (за бажанням) номера його телефону, телекса і факсу чи будь-яких інших прийнятних засобів зв'язку.

10. При можливості, кожний випадок повинен бути оформлений у вигляді матеріалів із вказівкою прізвища, імені та будь-якої іншої інформації, що дозволяє встановити особу затриманого, а також його юридичний статус, зокрема:

- a) дата і місце арешту чи утримання, чи будь-якої іншої форми позбавлення волі й особистість тих, хто, за припущеннями, вчинив ці дії, а також будь-яку іншу інформацію, що проливає світло на обставини, за яких дана особа була позбавлена волі;
- b) причини арешту і/чи позбавлення волі, зазначені владою;
- c) законодавство, застосовуване в даному випадку;
- d) вжиті заходи, у тому числі з розслідування чи використання внутрішніх засобів правового захисту в адміністративних і судових органах, зокрема, з метою перевірки обґрунтованості позбавлення волі і прийнятих кроків на міжнародному чи, у відповідних випадках, регіональних рівнях, їхні результати чи причини, з яких ці заходи не дали результатів чи не були прийняті; і
- e) короткий виклад причин, за якими позбавлення волі вважається безпідставним.

11. З метою полегшення роботи Групи є бажаним, щоб повідомлення були представлені за допомогою типового запитальника, який знаходиться в секретаріаті Робочої групи.

12. Повідомлення, які були адресовані Робочій групі, можуть спрямовуватися зацікавленими особами, членами їхніх родин чи їхніми представниками. Такі повідомлення можуть також передаватися урядами і міжурядовими і неурядовими організаціями.

13. Відповідно до положень пункту 4 резолюції 1993/36 Робоча група може за своєю власною ініціативою розглядати випадки, предметом яких може бути безпідставне позбавлення волі. У період між сесіями Робочої групи Голова, чи за його відсутності, заступник Голови, може прийняти рішення про доведення того чи іншого випадку до відома уряду, однак після цього він повинен передати це питання на розгляд Групи на її наступній сесії. Діючи за своєю власною ініціативою, Робоча група бере до уваги загальну ситуацію, що склалася в даній країні, чи ситуацію в конкретній області, доведену до її відома Комісією з прав людини.

14. Випадки збройного конфлікту, які охоплюються Женевськими конвенціями від 12 серпня 1949 року і Додаткових протоколів до них, не входять до компетенції Групи.

В. Розгляд повідомлень

15. В інтересах забезпечення спільного співробітництва повідомлення доводяться до відома уряду, а його відповіді — до відома джерела по-

відомлення з проханням висловити стосовно нього свої зауваження. Вони передаються Головою Групи чи, за його відсутності, заступником Голови. У випадку уряду [в першому випадку] лист направляється через постійне представництво цієї країни при Організації Об'єднаних Націй. У ньому повинно міститися прохання до цього уряду представити Групі якомога повнішу інформацію після проведення ним відповідного розслідування.

16. Однак, якщо уряд бажає продовжити зазначений крайній термін, він інформує Групу про причини такого прохання для того, щоб вона могла надати йому додатковий час тривалістю максимум у два місяці, протягом якого він повинен надіслати відповідь. Однак навіть у випадку неотримання відповіді у встановлений термін Робоча група може прийняти відповідну думку на основі всієї інформації, яка є в її розпорядженні.

С. Заходи, вжиті за повідомленнями

17. З урахуванням зібраної інформації Робоча група може вжити один з наступних заходів:

- a) якщо особу з будь-якої причини було звільнено з-під варті після передачі цієї справи Робочій групі, розгляд цього випадку припиняється; але Група залишає за собою право прийняти думку з урахуванням обставин кожного конкретного випадку з приводу того, чи було позбавлення волі безпідставним, незалежно від факту звільнення даної особи;
- b) якщо Група вважає, що даний випадок не є безпідставним затриманням, вона виносить відповідний висновок;
- c) якщо Група вважає, що їй потрібні додаткові відомості від уряду чи від джерела інформації, вона може відкласти розгляд справи до одержання такої інформації;
- d) якщо Група вважає, що вона не може одержати достатню інформацію для розгляду даної справи, вона може тимчасово призупинити її розгляд чи закрити її остаточно;
- e) якщо Група вважає, що безпідставний характер затримання встановлений, вона приймає відповідну думку і представляє рекомендації відповідному уряду.

18. Думки, прийняті Групою, передаються відповідному уряду. По закінченні трьох тижнів після їхньої передачі уряду вони передаються джерелу інформації.

19. Думки, прийняті Групою, доводяться до відома Комісії з прав людини в щорічній доповіді Робочої групи.

20. Робоча група вживає всіх необхідних заходів для того, щоб уряди інформували її про заходи, вжиті на виконання представлених рекомендацій.

дацій, що дозволяє їй інформувати Комісію про досягнуті результати і про будь-які труднощі на шляху здійснення цих рекомендацій, а також про будь-які випадки неприйняття таких заходів.

D. Процедура розгляду думок

21. При виняткових обставинах Група може, на прохання відповідного уряду чи джерела інформації, переглянути свої думки при дотриманні наступних умов:

- а) якщо факти, на яких ґрунтується таке прохання, є для Групи цілком новими і мають такий характер, що, якби вони були відомі заздалегідь, Група прийняла б іншу думку;
- б) якщо факти не були відомі стороні, яка звернулася з проханням, чи до яких вона не мала доступу;
- с) якщо прохання надходить від уряду за умови дотримання ним установлених термінів на відповідь, зазначених у пунктах 15–16, вище.

IV. ПРОЦЕДУРА ТЕРМІНОВИХ ЗАХОДІВ

22. Так звані «термінові заходи» можна приймати в наступних випадках:

- а) коли існують досить обґрунтовані твердження про те, що дана особа безпідставно позбавлена волі і що її подальше позбавлення волі створює серйозну загрозу для її здоров'я чи навіть життя;
- б) коли існують конкретні обставини, що виправдують необхідність термінових заходів, навіть якщо така загроза, як передбачається, відсутня.

23. Такі заклики, що носять винятково гуманітарний характер, ні в якій мірі не визначають наперед думку Робочої групи, яку вона може прийняти, якщо їй згодом доведеться з'ясувати, чи було позбавлення волі безпідставним чи ні, за винятком випадків, у яких Робоча група вже встановила безпідставний характер позбавлення волі.

24. Голова, чи за його відсутності, заступник Голови передає це повідомлення найшвидшим способом міністру закордонних справ відповідної країни.

V. КООРДИНАЦІЯ РОБОТИ З ІНШИМИ МЕХАНІЗМАМИ В ГАЛУЗІ ПРАВ ЛЮДИНИ

25. Щоб виконати прохання Комісії про зміцнення нормальної координації роботи, що вже існує між різними органами Організації Об'єднаних

Націй, які займаються питаннями прав людини [резолуція 1997/50, пункт 16)], Робоча група вживає наступних заходів:

- a) якщо Робоча група при розгляді тверджень про порушення прав людини думає, що ці твердження можуть бути більш ефективно розглянуті іншою тематичною робочою групою чи спеціальним доповідачем, вона передає їх відповідній групі чи відповідному доповідачу, до сфери компетенції яких вони відносяться, для вжиття відповідних заходів;
- b) якщо Робоча група одержує повідомлення про порушення прав людини, що відносяться до її компетенції, а також до компетенції якого-небудь іншого тематичного механізму, вона може розглянути можливість вживання потрібних заходів разом з відповідною робочою групою чи спеціальним доповідачем;
- c) якщо повідомлення, яке стосується якої-небудь країни, по якій Комісія призначила спеціального доповідача чи передбачила будь-який інший механізм щодо цієї країни, передаються Групі, вона приймає рішення на основі консультації з доповідачем чи іншою відповідальною особою про заходи, які слід вжити;
- d) якщо повідомлення, адресоване Групі, стосується випадку, що вже був переданий на розгляд якого-небудь іншого органу, то в цьому випадку застосовується наступний порядок:
 - i) якщо функція органу, на розгляд якого було передане дане питання, полягає в розгляді загального розвитку ситуації в галузі області прав людини, що відносяться до її сфери компетенції (наприклад, більшість спеціальних доповідачів, представників Генерального секретаря, незалежні експерти), то Робоча група зберігає за собою право розглядати дане питання;
 - ii) однак, якщо функція органу, на розгляд якого вже передане дане питання, полягає в розгляді індивідуальних справ (Комітет із прав людини й інші договірні органи), то Робоча група передає цю справу іншому органу, якщо мова йде про одну й ту саму особу і про ті самі факти.

26. Крім того, Група не здійснює поїздки в ті країни, по яких Комісія вже призначила відповідного доповідача чи передбачила щодо цієї країни інший механізм, якщо тільки доповідач чи відповідальна особа не попросять Групу здійснити таку поїздку.

Додаток V
ТИПОВИЙ ЗАПИТАЛЬНИК,
ЩО ПІДЛЯГАЄ ЗАПОВНЕННЮ ОСОБАМИ,
ЯКІ ЗАЗНАЛИ, ЗА ЇХНІМИ СЛОВАМИ,
БЕЗПІДСТАВНОГО АРЕШТУ
ЧИ ВЗЯТТЯ ПІД ВАРТУ

I. Особистість арештованого чи ув'язненого

1. Прізвище:

.....
.....

2. Ім'я:

3. Стать (чоловіча) (жіноча)

4. Дата народження чи вік (на момент взяття під варту):

.....
.....

5. Національність

6.

а) Посвідчення особи при нагоді:

.....
.....

б) Видане:

.....
.....

с) Дата:

.....
.....

д) Номер:

.....
.....

7. Професія і/чи робота (якщо є підстави думати, що між цими даними і арештом чи взяттям під варту існує якийсь зв'язок):

8. Звичайний арешт:

.....
.....
.....

II. Арешт²

1. Дата арешту:

.....
.....

2. Місце арешту (при можливості докладно):

.....
.....

3. Органи, що вчинили арешти, чи ті, які вважаються його виконавцями:

.....
.....

4. Чи пред'явили вони ордер чи інше рішення будь-якого державного органу?

(так) (ні)

5. Орган, що видав ордер чи прийняв рішення:

.....
.....

6. Закон, який застосовувався, (якщо він відомий):

.....
.....
.....

III. Взяття під варту³

1. Дата взяття під варту:

.....
.....

2. Тривалість взяття під варту (можлива тривалість, якщо вона відома):

.....
.....
.....

3. Органи, які тримають особу під вартою:

.....
.....
.....

4. Місце утримання під вартою (вказати будь-які переведення і сьогоднішнє місце утримання під вартою):

.....
.....
.....

5. Орган, що видав ордер на взяття під варту:

.....
.....
.....

6. Факти, які ставились у вину, з метою обґрунтування взяття під варту:

.....
.....
.....

7. Закон, який застосовувався, (якщо він відомий):

.....
.....
.....

IV. Викладіть обставини арешту і/чи взяття під варту і вкажіть точні мотиви, на підставі яких Ви вважаєте, що позбавлення волі є безпідставним

.....
.....
.....
.....

V. Вкажіть заходи, вжиті в країні, включаючи внутрішні заходи правового захисту, зокрема, в судових чи адміністративних органах, особливо з метою констатації взяття під варту, і, при нагоді, їхні результати чи причини, з яких ці заходи не мали чи наслідків чи не були прийняті

.....
.....
.....
.....

VI. Прізвище, ім'я й адреса відправника (і, за бажанням, номер телефону і телефаксу)⁹

.....
.....
.....
.....
.....

Дата:

Підпис:

⁹ Якщо даний випадок представлений іншою, а не жертвою чи його родиною, особою, то ця особа чи організація повинні повідомити про дозвіл, наданий йому жертвою чи його родиною на здійснення дій від його імені. Якщо цей дозвіл не можна легко одержати, Робоча група залишає за собою можливість діяти без цього дозволу. Усі докладні відомості щодо особи (осіб), яка(і) представляє(ють) цей випадок Робочій групі, а також дозвіл з боку жертви чи його родини, залишаються конфіденційними.

Цей заповнений запитальник повинен направлятися Робочій групі з безпідставних затримань за наступною адресою: Office of the High Commissioner for Human Rights, Palais des Nations, 8–14 avenue de la Paix, 1211 Geneve 10, Suisse, telefax No. (022) 9179009.

Додаток VI

ПРАКТИЧНА ІНФОРМАЦІЯ

I. Як передати справу на розгляд Робочої групи?

- У відношенні індивідуальної справи чи справ необхідно направляти повідомлення, при можливості, супроводивши його типовим запитальником, підготовленим для цієї мети (див. додаток V), за наступною адресою:

Working Group on Arbitrary Detention
с/о Centre for Human Rights
Palais des Nations
8-14, avenue de la Paix
1211 Geneva 10
Office of the UN High Commissioner for Human Rights
United Nations Office at Geneva
CH-1211 Geneva IO
Switzerland

- Повідомлення з проханням до Робочої групи звернутися з терміновим закликом на гуманітарних підставах (див. розділ IV.C, «Процедура термінових заходів») повинні направлятися за зазначеною адресою, чи що більш переважно, на наступний факс: (41–22) 9179006.

II. Як одержати наступні документи:

- a) Типовий запитальник, що полегшує передачу випадків на розгляд Робочої групи;
- b) Копію рішення з індивідуальної справи;
- У будь-якому випадку необхідно звернутися в Робочу групу за вказаною адресою.
- c) Щорічна доповідь Робочої групи з свавільних затримок — прохання звертатися за адресою:

Document Distribution Service
Counter, Door 40 Palais des Nations
8–14, avenue de la Paix 1211 Geneva
10 Switzerland

Запити надсилати на адресу:

Centre for Human Rights
United Nations Office at Geneva
8–14, Avenue de la Paix
1211 Geneva 10, Switzerland
tel: (41 22) 917 3968; fax: (41 22) 917 0099
e-mail: atikhonov.hchr@unog.ch

New York Office:
Centre for Human Rights
United Nations
New York, N.Y. 10017
USA

Інформаційне видання

РОБОЧА ГРУПА З БЕЗПІДСТАВНОГО ЗАТРИМАННЯ

Виклад фактів № 26

Третє видання, стереотипне

Відповідальний за випуск і редактор

Є. Ю. Захаров

Комп'ютерна верстка

О. А. Мірошниченко

Підписано до друку 01.04.2020
Формат 60×84¹/₁₆. Папір офсетний. Гарнітура JournalSans
Умов. друк. арк. 2,79. Облік.-вид. арк. 2,42
Наклад 250 прим. Зам. № ПЛ-04/20

ГО «ХАРКІВСЬКА ПРАВОЗАХИСНА ГРУПА»
61002, Харків, а/с 10430
<http://khp.org>
<http://library.khp.org>

Друк: ТОВ «ВИДАВНИЦТВО „ПРАВА ЛЮДИНИ“»
61002, м. Харків, вул. Дарвіна 7, кв. 35
ел. пошта: distribution.hr.publisher@gmail.com

ДЛЯ НОТАТОК